

72 hodin se státními zástupci (část první)

eFocus

Určitě si většina z nás vzpomene, jaká panuje v prvních semestrech na právnických fakultách atmosféra – je plná ideálů a jistotě o tom, kam se po studiu vydáme. S postupem času ale převládne pragmatičnost. Ideály ztratíme, anebo je odsuneme na druhou kolej. Přesto se najdou právníci, kteří si svou motivaci hrdě drží dál. A právě mezi žalobci je obzvlášť vysoký výskyt takových lidí. Možná, že je to náhoda... anebo jen nutný předpoklad k této profesi.

Při koncipování rubriky „72 hodin“ jsme měli jasno, že státní zástupci by měli být hned jako první. Jejich profese je známá i laikovi... a přesto neprobádaná. Z řad žalobců nás okamžitě napadlo jméno Lenky Bradáčové. O jejích názorech a vizích jsem se přesvědčil už v rozhovoru z května loňského roku (>>> [zde](#)). Je ale její tým takový, jak ho popisuje? Je to vůbec možné zjistit během 72 hodin a s nálepkou „novinář“?

STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

- Státní zastupitelství je podle současné právní definice soustava úřadů státu určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství.
- Postavení, působnost, vnitřní vztahy, organizaci a správu státního zastupitelství upravuje zákon o státním zastupitelství (283/1993 Sb.).
- Zásadní je pojetí „veřejného zájmu“ jako práva státu na stíhání osob, které se měly dopustit trestných činů. Veřejný zájem je zajišťován i v netrestní oblasti působnosti státního zastupitelství.
- Soustavu státního zastupitelství tvoří Nejvyšší státní zastupitelství, vrchní, krajská a okresní státní zastupitelství.
- Sídla státních zastupitelství a obvody jejich územní působnosti se shodují se sídly a obvody soudů. Státní zastupitelství je tedy příslušné k zastupování státu u soudu, u něhož působí (pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak – například odbory závažné hospodářské a finanční kriminality při Vrchních státních zastupitelstvích).

Lenka Bradáčová nabídku okamžitě přijala. Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem, jehož je náměstkyní, je téměř vzorovým příkladem, jak má tato strana trestního řízení fungovat. I laik má o fungování tamních žalobců celkem kvalitní přehled. Se sdělovacími prostředky si rozumí, případy

dotahují a kauzy ve vlastních řadách téměř nemají (i když u nás co není, může být). Stále je to ale státní zastupitelství – častý terč politiků, novinářů i občanů. Jistý tlak na tyto právníky je pochopitelný a viditelný. Jsou garantem přípravného řízení (na jejich bedrech je vlastně celé trestní řízení). Toho rádi využívají kritici pro svou střelbu: „*Jsou to oni, kteří nedokážou tyto kauzy dovést až k soudu. Je to jejich neschopnost nebo úmysl? Platí obojí.*“ píše třeba bývalý policista, vyšetřovatel korupčních kauz Zdeněk Ondráček. Jistě má v případě některých žalobců pravdu. Zohledňuje se ale u nás důsledně to, že zatímco novinář nebo bývalý policista může pracovat s domněnkou, orgány činné v trestním řízení musí pracovat vždycky s důkazy?

„NESEDÍM NA VÝHODÁCH, KTERÉ MŮŽE NABÍDNOUT STÁTNÍ SPRÁVA.“

Cestou do Ústí nad Labem jsem si pročítal aktuální titulky o úspěchu tamních žalobců, kdy po zemětřesení na litoměřickém soudu padla obvinění z korupce do řad soudců. Skoro to vypadalo, jako bych čekal na ten správný moment, kdy na státní zastupitelství přijet. Bylo by skvělé podívat se pod pokličku takto velkého případu a dalo by se tím ověřit, zda má státní zástupce možnost dotáhnout případ bez jakéhokoliv zásahu (což je u nás také oblíbené téma). Jenže... Nedošla mi základní věc – otázka mlčenlivosti. Jakým způsobem mi tedy státní zástupci přiblíží svou práci bez toho, že by mi jí opravdu ukázali?

S Lenkou Bradáčovou se scházím těsně před osmou ranní v budově ústeckého krajského soudu. S představou, že se v brzkou pondělní hodinu bude činnost v budově rozjíždět pomalu, ji následuji za jejími žalobci. Na překvapení nečekám dlouho. Ruch v patře krajského státního zastupitelství je nakažlivý. Je středa. A tedy nejfrekventovanější „soudní“ den. Místo pozdravů slyšíme věty „*Navrhnul jsem mu sedmičku.*“ nebo „*Ta maketa vypadala jako skutečná zbraň.*“. Lenka Bradáčová je na to zvyklá, ale i tak chápe mou situaci a vysvětluje, že se o důležitých věcech informují hned ráno. A protože soudní jednání začínají na devátou, mají žalobci hodně práce. Musí tam prostě jít maximálně připraveni. Za dveřmi 713 je kancelář naší průvodkyně. V klidu si sedneme a můžeme začít. Ze stovek témat vyberu na úvod snad to nejhlupejší: Čekal jsem, že budete mít ohromnou kancelář. Evidentně jsem známou žalobkyni pobavil a vysvětluje mi: „*Nesedím na výhodách, které může nabídnout státní správa. I bez toho to jde. Když jsem se stala náměstkyní, jediné, co se na mé kanceláři změnilo je to, že jsem dostala polstrování na dveře.*“ Během vteřiny ale téma zvažní. Lenka Bradáčová otevírá otázku mlčenlivosti. Ujišťuje mě, že její tým se bude snažit dělat vše pro to, abyich absenci nahlížení do spisů nepocítil. Obavu tedy nemám. „*Moji lidé jsou všichni osobnosti. I když to může znít jako klišé a typický pohled vedoucího pracovníka, je to opravdu tak.*“ dodává v závěsu. Lenka Bradáčová mi předběžně popisuje, se kterými kolegy se potkám. U žádného z nich nezapomene dodat, že je velmi motivovaný a skvělý státní zástupce. Chtělo by se mi až říci: „*To jich tu máte opravdu tolik?*“ Za svou ironii se na konci pobytu státním zástupcům z Ústí nad Labem vnitřně omlouvám.

„STÁTNÍ ZÁSTUPCE MUSÍ BÝT PRO POLICISTY PŘIROZENOU AUTORITOU.“

Po necelé půlhodině mířím od Lenky Bradáčové dál. Čekají jí schůzky s policisty kvůli postupu v kauze litoměřických soudců. Mezi dveřmi ještě nezapomene dodat, že spolupráce státních zástupců s policií je opravdu hodně intenzivní. Ještě víc, než se na první pohled může zdát. Potřebnost kvalitního vztahu těchto dvou orgánů Lenka Bradáčová zmiňuje konstantně, a tak mě to ani nepřekvapuje. Celkem výstižně to popsala pro Deník: „*Hlavní pravidlo je věřit si. Státní zástupce musí být pro policisty přirozenou autoritou. Důvěra ale musí být podepřena také tím, že když něco státní zástupce rozhodne, musí si za tím stát, i když jde třeba o velmi nepříjemné rozhodnutí. V okamžiku, kdy policisté odvádějí dobrou práci a jsou na ně vyvíjeny různé tlaky, musí se za ně umět postavit. Když tohle klapne, jde udělat každou kauzu, bez úniku informací a s velmi dobrým procesním zpracováním.*“ A já jí tato slova opravdu věřím.

Ujímá se mě doktorka Hana Řeháková. Má těsně před hlavním líčením v případě organizované skupiny, která obchodovala s metamfetaminem. Vysvětluje mi, že nás čeká druhé jednání, po výsleších přichází odposlechy. Je naprosto klidná a koncentrovaná na případ, přesto se mi věnuje a rozebírá se mnou podrobnosti obžaloby. A mně je jasné, že doktorka Řeháková patří k těm žalobcům, kteří mají své kauzy „pod kůží“.

Jaroslav Kramer: **Pamatujete si, jak dlouho máte tento případ „na stole“?**

Hana Řeháková: „Trestní stíhání, ta fáze před sdělením obvinění, trvala zhruba rok. To se na základě povolení soudu nebo státního zástupce sledují osoby, odposlouchávají se, dělají se operativní šetření a vytěžování různých osob. Tady jsem to měla ve výkonu dozoru. Pak přišlo ke sdělení obvinění, a protože úkony odposlechu byly natolik široké a vedeny v různých jazycích – vietnamština, španělština a čeština, tak se to postupně dovyhodnocovalo. Tím docházelo i k rozšiřování stíhání dalších osob. Nám ta trestná činnost skončila první zachycenou a zadrženou předávkou pervitinu, takže jsme museli šetřit dál. A realizovalo se to, až když jsme zjistili dalšího odběratele.“

J.K.: **Takže jste chtěla více osob?**

H.Ř.: „U drog je to tak, že když se dobře rozkryje velká skupina, ostatní lidé pak „lezou“ sami. My jsme chtěli hlavně výrobu, ta je nejdůležitější. Ti koncoví odběratelé se mění a vlastně berou od kohokoliv. To se ale bohužel nepodařilo.“

Postupné skládání příběhu je tedy adrenalin. *„Nakonec ten závěr byl docela dramatický. Během čtrnácti dnů bylo realizováno šest obviněných.“* říká Hana Řeháková. V té době byla prakticky neustále na telefonu s policisty. Ti jí kromě práce v terénu také vyhodnotili hodiny odposlechu a předali dvacet CD disků s vybranými částmi. Na státním zástupci je pak vyhodnotit důkazní hodnotu a jít s kůží na trh. Tuto fázi považuje sama Hana Řeháková za obtížnou. *„Nejtěžší je posoudit míru těch důkazů, jestli jsou schopné to aspoň ustát u soudu. Může se stát, a v jiné kauze se to i stalo, že nebyl založen ve spise třeba protokol o použití služebního psa. To jsou úkony, které je možné potom doplnit. Ale to, jestli ta míra je dostačující na sdělení obvinění, to je nejdůležitější.“* Vysvětluje s tím, že v žádném případě nejde tuto práci vykonávat jen technicky. *„Člověk musí být pořád v obraze, průběžně vyhodnocovat.“*

Hana Řeháková „mravenčí práci“ policie vyzdvihuje. *„Na expozituře ústecké pobočky národní protidrogové centrály jsou vzdělaní lidé, kteří dokážou vyhodnocovat jednotlivé hovory ve vztahu k jednotlivým účastníkům. Dokážou sami sedět u těch telefonů i o sobotách a nedělích.“* říká a já její pokoru k činnosti policie kvituji a dodávám: Práce policie reflektuje přístup žalobců. A tak to nejde bez toho, že si žalobci k policistům najdou i osobní cestu a už vůbec to nejde bez kvalitního, nesobeckého a rozumného vedení. Několikaměsíční práce na případu s metamfetaminem je teď pro tuto státní zástupkyni završena, jako je završením dřiny premiéra hry pro jejího režiséra. Vše je připraveno, prostudováno a ze všech stran promyšleno. Ted' už jen spoléhat na své herce (důkazy).

STÁTNÍ ZÁSTUPCE

- Věci svěřené do působnosti státního zastupitelství vykonávají státní zástupci – veřejní žalobci. Jiné orgány nebo osoby nesmí do jejich činnosti zasahovat.
- Nesmí je při jejím výkonu ani nahrazovat anebo zastupovat.
- Tento „zvláštní orgán“ je zde za účelem identifikace trestného činu a uplatňování zájmu lidské společnosti vůči hrubě odporujícím zájmům soukromým.

Státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce. Může jím být jmenován státní občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, ke dni jmenování dosáhl věku nejméně 25 let, získal vysokoškolské vzdělání studiem magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, úspěšně složil závěrečnou zkoušku, jeho morální vlastnosti dávají záruku, že bude funkci řádně zastávat, a souhlasí se svým jmenováním do funkce státního zástupce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství.

„JEN PÁR JEDINCŮ SCHYTALO ONU DIAGNÓZU A STANE SE ŽALOBCEM.“

Šest z devíti obžalovaných a jejich obhájci, tlumočník a příbuzní. To je jedna strana. Doktorka Hana Řeháková, strana druhá. Třináct ku jedné, oddělení třemi soudci. I pro ostríleného žalobce musí být tato situace přinejmenším nepříjemná. Rozložení sil celkem názorně popisuje proměnu pozice státních zástupců v běhu řízení. Policisté, kteří za ně kopou jsou teď už hodně daleko. V soudní síni prostě nemáte jako žalobce šanci cítit oblibu. (Můžete namítat, že jsou tu ještě vděční poškození. Ale slova díky jsou podle žalobců u nás, bohužel, spíš výjimkou.) Logický závěr je proto ten, že žalobce by měl být odolnější, než ostatní strany trestního řízení. Jen tak může s klidem a rozvahou hájit onen veřejný zájem.

Pozorováním tří právnických povolání během hlavního líčení se mi vybavila slova o „diagnóze“ státního zástupce, kterou mi se vši vážností říkal jeden nejmenovaný žalobce. *„Pryč jsou časy, kdy šel do služeb státu (veřejného zájmu) jen ten, který nebyl dostatečně průbojný na advokacii. Realita je pragmatictější, jen minimum absolventů právnických fakult má sen stát se státním zástupcem. Jeden chce být soudcem kvůli váženosti, druhá zase notářkou kvůli jistotě. A třetí advokátem kvůli penězům. Jen pár jedinců „schytalo“ onu diagnózu a stane se žalobcem. Dlužno říci, že to bývají ti nelepší trestáři...“* Tento popis přesně sedí na dalšího ze státních zástupců, Radka Bělora (>>> [zde](#)), specialisty na hospodářskou trestní činnost. V druhé části reportáže se od něj dozvíte, že *„Na okrese se z člověka stane právník, protože je tam potřeba hodně vysoké adaptability.“* anebo že *„Státní zástupce by měl samozřejmě být aktivní i v přípravě. Ale nesmíme si nalhávat to, že nejsou žádní státní zástupci, kteří si to u soudu pouze odsedí.“* Zjistíte také, co s takto namotivovaným žalobcem udělá dobře připravený advokát.

Budeme rádi, když s námi budete diskutovat svůj názor na státní zastupitelství >>> [zde](#).

Zdroj informací v tabulkách: CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. Trestní právo procesní. 5. Vyd. Praha: ASPI

Další články:

- [Advokátní kancelář Pokorný, Wagner & partneři, s.r.o.](#)
- [Náš náskok byl v odhodlání a ochotě riskovat](#)
- [Na co se zaměřoval úřad pro ochranu osobních údajů při své kontrolní činnosti v roce 2020?](#)
- [„Co nás čeká v právu ICT v roce 2021“](#)
- [Rozhovor s Petrem Sprinzem](#)
- [Odborný seminář: Závazky v novém občanském zákoníku](#)
- [Odborný seminář: Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v novém občanském zákoníku](#)
- [Chambers Europe 2012: PRK Partners oceněna za nejlepší klientské služby](#)
- [Nataša Randlová prominentním právníkem Chambers Europe](#)
- [Ocenění soutěžněprávního týmu advokátní kanceláře Schönherr](#)
- [Advokátní kancelář KŠB byla oceněna jako nejlepší národní právní firma v ČR](#)